

บทที่ 5

การใช้ที่ดินและโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน เมืองลำปาง

ก. สภาพทั่วไปของชุมชน เมืองลำปาง

1. ประวัติและความ เป็นมาของ เมืองลำปาง เมืองลำปาง เป็นเมืองโบราณเก่าแก่เมืองหนึ่งในภาคพื้นลานนาไทย ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของเมืองนี้ปรากฏตามตำนานโบราณกล่าวไว้ ประมาณปี พ.ศ. 1200 พระนางจามเทวี พระราชธิดาของพระเจ้าอนนทยศแห่งกรุงละโว้ ใ้รับอัญเชิญขึ้นครองเมืองลำพูน ในครั้งที่พระนางจามเทวีเสด็จมานั้น พระนางทรงพระครรภ์ด้วย ทอมาพระนางไค้ประสูติพระราชโอรสแฝด องค์ที่ทรงพระนามว่า "มหันตยศ" ซึ่งพระนางจามเทวีไ้มอบพระราชสมบัติให้ครอบครองนครหริภุญไชย ส่วนองค์ของทรงพระนามว่า "อนันตยศ" ในราวพุทธศตวรรษที่ 13 (ประมาณ พ.ศ. 1258) ไ้สร้างเมืองใหม่ขึ้นปกครองเองชื่อว่า "นครเขลางค์" ซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำในปัจจุบัน และต่อมาไ้สร้างเมืองใหม่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำวังให้ชื่อว่า "อาลัมภางคันคร" และพระองค์ก็เสด็จไปประทับที่เมืองใหม่ และให้พระนางจามเทวีครอบครองเมือง "นครเขลางค์" โดยที่เมืองทั้งสองอยู่ใกล้ชิดกันคนละฝั่งแม่น้ำ เสมือนเป็นเมือง ๆ เดียวกัน ประชาชนจึงเรียกเมืองทั้งสองนี้รวมกันว่า "นครเขลางค์ลัมภางค์" ต่อมานาน ๆ เข้าก็เรียกเพี้ยนไป และย่อสั้นลงเป็น "นครลำปาง"

ต่อมาประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เปลี่ยนชื่อจากคำว่า "เมือง" เป็น "จังหวัด" เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2459 ให้ "นครลำปาง" เป็น "จังหวัดลำปาง"

ความเป็นมาของ เมืองลำปาง โดยสรุป

ประมาณ พ.ศ.1223	กำเนิดเซลางคนคร (สมัยจามเทวี)
" " 1258	กำเนิดอาลัมปางคนคร
ราว พ.ศ.1600-1800	ลำปางตกอยู่ในอำนาจของพวกมอญและขอม
ประมาณ พ.ศ.1840	บางคราวลำปางก็เป็นประเทศราชขึ้นกับพม่า บางคราวก็ขึ้นกับไทย บางคราวก็มีเชียงใหม่ปกครอง
ประมาณ พ.ศ.1844	เรียกชื่อเป็น เซลางค์ใหม่ (สมัยเมืองราย)
" " 2039	เรียกว่า เมืองนคร (สมัยพระเมืองแก้ว)
" " 2356	เรียกว่า นคร เวียงคิน ถูกทนกร (สมัยเจ้ากาวิละ)
" " 2381	เรียกว่า สัมปะคนครบุรีศรีนครไชย (หลังเจ้ากาวิละ)
" " 2399	สร้างหลักเมืองหลักที่ 1 สมัยเจ้าวรญาณรังษี
" " 2416	สร้างหลักเมืองหลักที่ 2 สมัยเจ้าพรหมาภิพงษ์ธาดาณนันทไชยขวลิต
" " 2429	สร้างหลักเมืองหลักที่ 3 สมัยเจ้านันทไชย
" " 2440	สร้างศาลากลางจังหวัด
19 พฤษภาคม 2459	"นครลำปาง" เปลี่ยนเป็น "จังหวัดลำปาง"
ประมาณ พ.ศ.2460	สร้างสะพานรัชฎาภิเศก
25 มีนาคม 2478	โดยกฐานะ เป็นเทศบาลเมืองลำปาง

2. ลักษณะกายภาพของชุมชนเมืองลำปาง ภูมิลักษณะทั่วไป ชุมชนเมืองลำปางตั้งอยู่บนที่ราบสูงบริเวณรอบตัวเมือง เป็นเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ สลับกันไปจนถึงเทือกเขา ตัวเมืองตั้งอยู่บนสองฝั่งแม่น้ำวัง ดังนั้นลักษณะของตัวเมืองจึงมีความยาวไปตามลำน้ำ ตามปกติแม่น้ำวังมีน้ำไหลเชี่ยวในฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งน้ำจะแห้ง มีสันทรายเกิดการทับถมตลอดลำน้ำ ในปัจจุบันมีสะพานข้ามแม่น้ำวัง 3 สะพาน คือ สะพานبانตง (ท่าครวน้อย) สะพานพัฒนาภาคเหนือ 1 และสะพานรัชฎาภิเษก ทำให้การคมนาคมติดต่อกันระหว่างชุมชนสองฝั่งแม่น้ำสะดวกยิ่งขึ้น การระบายน้ำทิ้งสามารถทำได้สะดวกมากโดยการระบายลงสู่แม่น้ำวัง ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของตัวเมือง มีลำเหมืองชลประทานซึ่งมีน้ำไหลตลอดปี การประปาของชุมชนเมืองลำปางก็ได้อาศัยน้ำจากลำเหมืองนี้มาใช้ในการผลิตเพื่อแจกจ่ายให้กับชุมชนเมือง

ลักษณะที่ตั้งของตัวเมืองลำปาง เป็นเมืองย่าน เช่นเดียวกับตัวเมืองนครราชสีมา สระบุรี นครสวรรค์ และอื่น ๆ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ โดยรอบ ทั้งทางรถยนต์ รถไฟและทางอากาศ ทั้งใกล้แล้วมาแล้วในทันที จากลักษณะที่ตั้งของเมืองลำปางจึงกล่าวมีความเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางของความเจริญทางคมนาคมต่าง ๆ ของภาคเหนือตอนบน ดังนั้นโอกาสที่ชุมชนเมืองลำปางจะเจริญยิ่งขึ้นกว่านี้จึงมีอยู่มาก ถ้าหากได้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับบทบาทของชุมชน และมีความสัมพันธ์กันระหว่างการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ และให้มีการปฏิบัติตามโครงการนั้น ๆ อย่างแท้จริง จะทำให้ชุมชนเมืองลำปางมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการพัฒนาในคานต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดการลงทุนขึ้น และผลที่ตามมาก็คือ แหล่งงานของชุมชนซึ่งจะเป็นการดึงดูดให้เกิดการอพยพเข้า และยังเป็นการป้องกันการอพยพออกของแรงงานที่จะไปประกอบอาชีพในที่อื่น ภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดลำปางก็จะได้รับผลดีตามไปด้วย

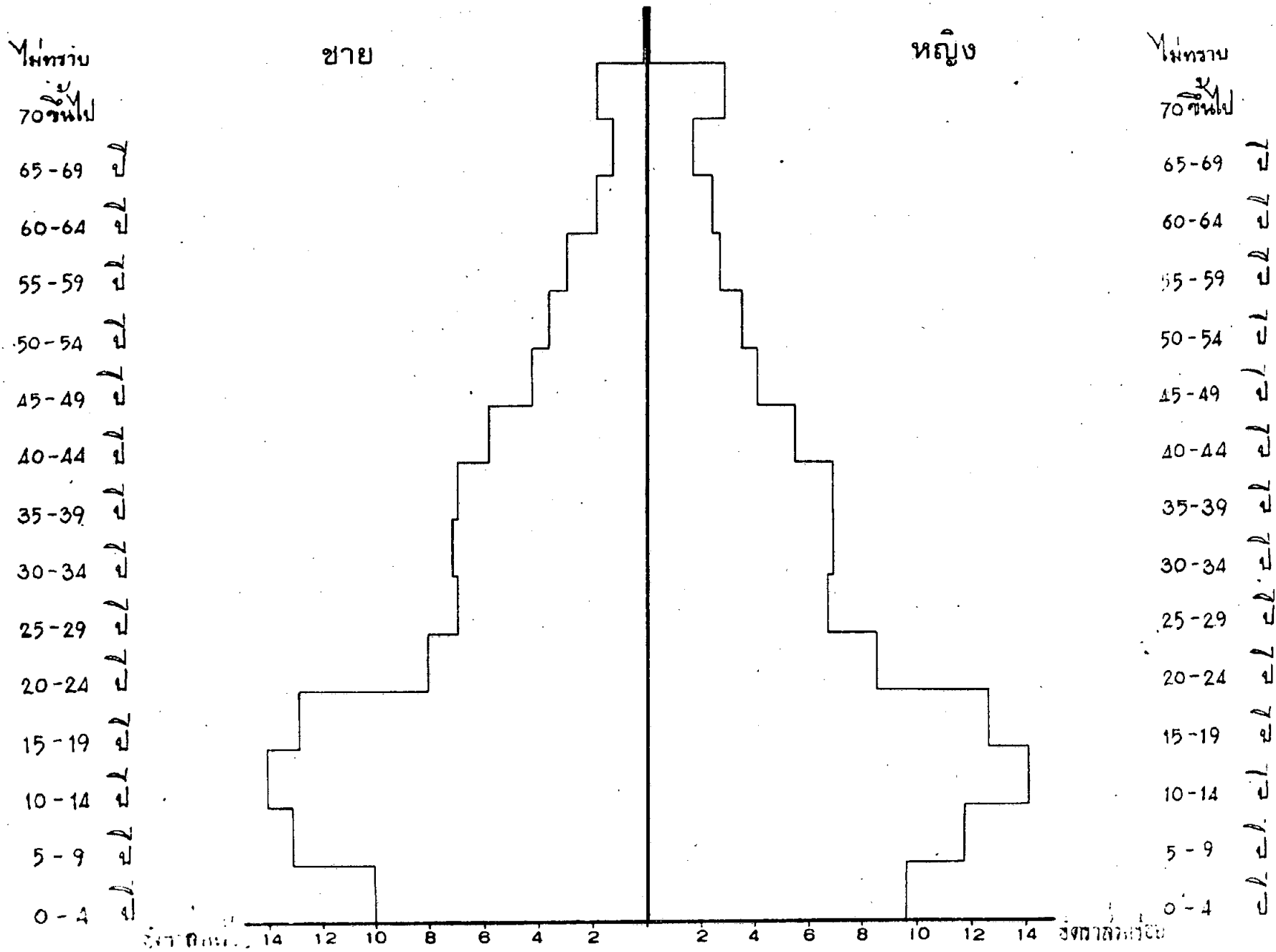
3. ลักษณะทางประชากรของชุมชนเมืองลำปาง จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำปาง เมื่อ 31 ธันวาคม 2521 มี 43,490 คน เป็นชาย 21,738 คน หญิง 21,752 คน พื้นที่ของเขตเทศบาลเมืองลำปางมีประมาณ 9 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,625 ไร่ ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 4,832 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือ 7.7 คนต่อไร่ จากการสำรวจของสำนักผังเมือง เมื่อ พ.ศ. 2511 ในเขตเทศบาลเมืองลำปางมีประชากร 40,533 คน คิดเป็นความหนาแน่น 4,504 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือ 7.2 คนต่อไร่ จะเห็นได้ว่าการเพิ่มของประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำปางในระยะ 10 ปี (2511 - 2521) มีการเพิ่มของประชากรโดยธรรมชาติและการย้ายเข้าประมาณปีละ 295.7 คน หรือร้อยละ 6.8

3.1 ประเภทและลักษณะครอบครัว ในชุมชนเมืองลำปาง ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของชุมชนเมือง มีครอบครัวที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเพียง 2.83 เปอร์เซ็นต์ของครอบครัว โดยเฉลี่ยของชุมชนเมืองลำปาง 5.59 คนต่อครอบครัว เมื่อพิจารณาขนาดครอบครัวตามประเภทครัวเรือนเกษตรและครัวเรือนที่ไม่ทำการเกษตร ปรากฏว่าครัวเรือนที่ทำการเกษตร มีขนาดครอบครัวเฉลี่ย 6.32 คนต่อครอบครัว และครัวเรือนที่ไม่ทำการเกษตรมีขนาด 5.56 คนต่อครอบครัว

3.2 หมวดอายุและเพศ ลักษณะทางประชากรที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ หมวดอายุและเพศ จากการเปรียบเทียบตัวเลขประชากรชายต่อประชากรหญิงในเขตเทศบาลเมืองลำปาง เมื่อ 31 ธันวาคม 2521 มีอัตราส่วนร้อยละ 49.98 คนต่อ 50.02

โครงสร้างประชากรตามหมวดอายุและเพศ พ.ศ. 2503 ปรากฏว่ามีเด็กและวัยรุ่นตั้งแต่อายุ 5-20 ปี เป็นจำนวนมากทั้งเพศชายและเพศหญิง และมีบุคคลวัยฉกรรจ์ คือ มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปเป็นจำนวนน้อยมาก เนื่องจากบุคคลในวัยนี้ออกไปศึกษาต่อ และอพยพไปสู่ชุมชนที่มีแหล่งงานและเจริญกว่า ในหมวดอายุทั้ง-

แผนภูมิที่ 6 โครงสร้างประชากรของชุมชนเมืองกำแพงปีพค. 2513 (จากการสำรวจสำมะโนประชากรปีพค. 2513)

แผนภูมิที่ 7 แสดง อัตราการเกิดและอัตราการตายของประชากร ในเขตเทศบาลเมืองลำปาง

ตารางที่ 37 แสดงอัตราการเกิดอัตราการตายและอัตราเพิ่มประชากรในเขตเทศบาลเมืองลำปาง

พ.ศ.	จำนวนประชากร	คนเกิด		คนตาย		อัตราเพิ่ม (อัตราเกิด/อัตราตาย)	อัตราเพิ่มโดยธรรมชาติ อัตราเกิด - อัตราตาย
		จำนวน	อัตราส่วนพันละ	จำนวน	อัตราส่วนพันละ		
2516	42,565	1,463	34.37	447	10.50	3.27	23.87
2515	42,007	1,606	38.23	459	10.93	3.49	27.30
2511	40,533	1,384	34.15	409	10.09	3.38	24.06
2505	38,092	1,372	36.02	450	11.81	3.05	24.21
2501	34,586	1,237	35.77	429	12.40	2.88	23.37
2496	29,569	1,124	38.00	395	13.36	2.85	24.65
2491	23,867	818	34.27	440	18.44	1.86	15.83
2487	24,127	497	20.60	549	22.75	0.91	-2.15

ที่มา : เทศบาลเมืองลำปาง

กล่าวเมื่อรวมเฉลี่ยแล้วปรากฏว่ามีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (แผนภูมิที่ 6)

3.3 การเกิดและการตาย ระหว่างปี พ.ศ. 2487 - 2521
จำนวนคนเกิดจะเกิดเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะแรก และจะเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยหรือเกือบคงที่ในระยะหลัง สำหรับจำนวนคนตายจะลดลงเรื่อย ๆ เนื่องมาจากความเจริญทางการ เศรษฐกิจสังคมการศึกษา และการแพทย์ จึงทำให้อัตราส่วนการตายลดน้อยลง เป็นลำดับ (แผนภูมิที่ 7) จากอัตราการตายที่ลดลงเรื่อย ๆ นั้น มีผลทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรเพิ่มขึ้นทุกขณะ ซึ่งเป็นเหตุให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จาก การเปรียบเทียบจำนวนประชากรในอดีตกับประชากรในปัจจุบัน (ตารางที่ 37)

3.4 การอพยพในเขตชุมชนเมืองลำปาง การอพยพย้ายถิ่นของประชากรขึ้นอยู่กับความเจริญก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา แหล่งงาน และสภาพภูมิศาสตร์ของชุมชนด้วย ในเขตเทศบาลเมืองลำปางมีการอพยพออกมากกว่าการอพยพเข้า ทำให้มองเห็นถึงปัญหาของชุมชนเมืองลำปางว่า มีแหล่งงานไม่พอเพียงต่อความต้องการของแรงงาน การอพยพเข้าและการอพยพออกสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 38 แสดงการอพยพเข้าและอพยพออกของ เขต เทศบาลเมืองลำปาง

พ.ศ.	อพยพเข้า	อพยพออก	ผลต่าง
2521 (เฉพาะ ธ.ค.)	188	540	-352
2511	3,205	3,746	-541
2507	3,562	3,618	- 56
2501	1,568	1,676	-108

ที่มา: เทศบาลเมืองลำปาง

3.5 ความหนาแน่นของประชากรรายตำบลของอำเภอเมืองลำปาง
 จำนวนประชากรของอำเภอเมืองลำปาง พ.ศ.2520 มี 169,155 คน คิดเป็นความ
 หนาแน่นเฉลี่ย 176.60 คนต่อตารางกิโลเมตร ตำบลที่มีความหนาแน่นมากที่สุด คือ
 ตำบลสบตุ๋ย มีความหนาแน่นประชากร 4,811.7 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาคือ
 ตำบลหัวเวียง ตำบลสวนดอก และตำบลเวียงเหนือ คือมีความหนาแน่น 2,952.3
 2,176.9 และ 2,158.9 คนต่อตารางกิโลเมตรตามลำดับ ซึ่งตำบลเหล่านี้ต่างก็มี
 พื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำปาง ส่วนตำบลที่มีความหนาแน่นเบาบางคือ
 ตำบลบ้านคำ มีความหนาแน่นเพียง 39.8 คนต่อตารางกิโลเมตร (ตารางที่ 39
 และแผนที่ 13)

ข. สถานการณ์เศรษฐกิจการเงินของชุมชนเมืองลำปาง

อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดลำปางในปี พ.ศ.2520
 เมื่อพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอยู่ระหว่างร้อยละ 7.5 - 8 ซึ่งมีอัตราการ
 ขยายตัวสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2519 ซึ่งมีเพียงร้อยละ 6.5 และอัตราการ
 ขยายตัวโดยเฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ.2514 - 2518 มีเพียงร้อยละ 4.5 ซึ่งเมื่อ
 เทียบกับอัตราการขยายตัวโดยส่วนรวมของภาคเหนือในช่วงเวลาเดียวกัน เฉลี่ยร้อย
 ละ 5.8

ในปัจจุบันมีสาขาของธนาคารพาณิชย์ในชุมชนเมืองลำปาง 16 สาขา
 ที่สำคัญ คือ ธนาคารแห่งประเทศไทยสาขาภาคเหนือ นอกจากนี้ก็มีสถาบันการเงิน
 ที่ไม่ใช่ธนาคาร ได้แก่ บริษัทไทยเงินทุนพัฒนาจำกัด บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่ง
 ประเทศไทย สาขาลำปางและบริษัทประกันภัยอีก 8 บริษัท

ระหว่าง พ.ศ.2513 - 2521 อัตราเติบโตของเงินฝากและเงิน
 ใหญ่ขึ้นโดยเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือเงินฝากรวมขยายตัวมากกว่าร้อยละ 20 ต่อปี
 ในขณะที่เงินใหญ่มีแนวโน้มของการปล่อยใหญ่สูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 23 ต่อปี จาก

ตารางที่ 39 แสดงจำนวนและความหนาแน่นของประชากรในเขต อ. เมืองลำปาง เป็นรายอำเภอ

ตำบล	พื้นที่ (ตร.กม.)	พ.ศ. 2516		พ.ศ. 2520	
		จำนวนประชากร	ความหนาแน่น	จำนวนประชากร	ความหนาแน่น
สบตุ๋ย	3.17	15,107	4765.6	15,253	4811.7
หัวเวียง	3.61	9,650	2673.1	10,658	2952.3
สวนดอก	3.30	7,378	2235.7	7,184	2176.9
เวียงเหนือ	4.92	10,430	2119.9	10,622	2158.9
ชมพู	30	21,735	724.5	21,900	730.0
ปงแสงทอง	40	13,647	341.2	13,592	339.8
กล้วยแพะ	40	8,297	207.4	8,958	223.9
บ่อแก้ว	45	9,453	210.1	8,733	194.1
ทุ่งฝาย	147	16,341	111.2	18,150	123.5
พิชัย	110	13,014	118.3	13,166	119.7
พระบาท	95	11,020	116.0	11,172	117.6
บ้านเป้า	55	8,583	156.0	6,185	112.4
บ้านเอื้อม	100	7,737	77.4	8,109	81.1
บ้านแลง	175	18,273	104.4	11,291	64.5
บ้านคำ	105	3,897	37.1	4,182	39.8

การศึกษาความสามารถในการออมของประชากรในจังหวัดลำปาง ซึ่งวัดจากความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดทั้งหมดคึกคามราคาปัจจุบันกับเงินฝากที่นำมาสู่ธนาคารพาณิชย์แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของเงินฝากรวมต่อรายได้รวม ยังอยู่ในระดับต่ำ คือ เฉลี่ยประมาณร้อยละ 18 (ตารางที่ 40 และ 41) อย่างไรก็ตาม สัดส่วนดังกล่าวระหว่าง พ.ศ.2517 - 2521 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด คือ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 15 ในปี พ.ศ.2517 เป็นร้อยละ 22 ในปี พ.ศ.2521 ซึ่งการขยายตัวของสัดส่วนนี้เมื่อเปรียบเทียบกับการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด จะพบว่า มีการเว้นระยะเป็นช่วงประมาณ 1 ปี กล่าวคือในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมขยายตัวสูงขึ้นเงินฝากจะไม่เพิ่มขึ้นทันที แต่เงินฝากจะมีแนวโน้มของการขยายตัวสูงขึ้นในปีต่อไป ส่วนการใหญ่เงินของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดลำปางนั้นสามารถพิจารณาได้จากตัวประกอบประสงคของการกู้ยืม (ตารางที่ 42) สาขาเศรษฐกิจที่ใช้เงินกู้ยืมสูงที่สุด คือ สาขาพาณิชย์กรรม รองลงมาคือสาขาอุตสาหกรรม สาขาการเกษตร สาขาการก่อสร้าง และสาขาเหมืองแร่ ถ้าพิจารณาอัตราเพิ่มของเงินในกู้ยืมแก่สาขาต่าง ๆ พบว่าสาขาการก่อสร้างมีอัตราการขยายตัวในการกู้ยืมสูงกว่าสาขาอื่น ๆ รองลงมาคือสาขาพาณิชย์กรรม สำหรับสาขาอุตสาหกรรมนั้น อัตราการเพิ่มของการกู้ยืมอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น แต่เมื่อพิจารณาจากทิศทางของการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดลำปาง จึงคาดว่าเงินกู้ยืมในสาขานี้จะเพิ่มสูงขึ้นในระยะต่อไป แต่สัดส่วนของเงินในกู้ยืมต่อเงินฝากของจังหวัดลำปาง ระหว่าง พ.ศ.2517-2521 อยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับของภาคเหนือทั้งหมด คือ ของจังหวัดลำปาง เฉลี่ยประมาณร้อยละ 54 และของภาคเหนือมีประมาณร้อยละ 61 แสดงให้เห็นว่าเงินออมที่ระดมไ้ภายในจังหวัดลำปางยังไม่ไ้มากนักกลับมาใช้ในการลงทุนอย่างเต็มที่ในระบบเศรษฐกิจ แต่จะถูกนำไปลงทุนในจังหวัดอื่น ๆ (ตารางที่ 43)

ระหว่าง พ.ศ.2517 - 2521 ธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดลำปาง มีแนวโน้มที่จะเพิ่มการใหญ่ภายในจังหวัดให้สูงขึ้น เมื่อเทียบกับเงินฝากที่สามารถระดมให้เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 44) กล่าวคือ ค่าดัชนีความยืดหยุ่น (อัตราส่วนระหว่าง-

ตารางที่ 40 แสดงเงินฝากรวมต่อรายได้รวม เงินฝากต่อหัว และรายได้ต่อหัว
ประชากรในจังหวัดลำปาง พ.ศ.2517 - 2521

พ.ศ.	เงินฝากรวมต่อรายได้รวม % (1)	เงินฝากต่อหัว (บาท) (2)	รายได้ต่อหัว (บาท)
2517	15.1	693	4,617
2518	15.6	838	5,368
2519	18.8	1,029	5,396
2520	19.8	1,223	6,107
2521	21.9	1,515	6,780

(1) คำนวณจากเงินฝากรวมที่ธนาคารพาณิชย์ ÷ มูลค่าผลิตภัณฑ์

จังหวัด ณ ราคาปัจจุบัน

(2) คำนวณจาก เงินฝากรวมที่ธนาคารพาณิชย์ ÷ จำนวนประชากร

แต่ละปี

ที่มา : ธนาคารทหารไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคม ฯ

ตารางที่ 41 แสดงเงินฝากและเงินในบัญชีของสาขานักการพาณิชย์ในจังหวัดลำปาง

พ.ศ.	เงินฝาก (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม ของ เงินฝาก	เงินในบัญชี (ล้านบาท)	อัตราเพิ่มของ เงินในบัญชี
2517	441.6	25.8	223.9	23.3
2518	538.9	22.0	269.6	20.4
2519	662.0	22.8	317.1	17.6
2520	793.1	19.8	457.8	44.4
2521	988.3	24.6	649.3	41.8

ที่มา. ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ

ตารางที่ 42 แสดงการใหญ่เงินของระบบธนาคารพาณิชย์ในจังหวัด
ลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2519-
2521

วัตถุประสงค์	เงินใหญ่ (ล้านบาท)			สัดส่วนการให้สินเชื่อ (ร้อยละ)		
	2519	2520	2521	2519	2520	2521
1. การเกษตร	55.5	53.2	52.6	17.5	11.6	8.1
2. เหมืองแร่	-	6.7	9.1	-	1.5	1.4
3. อุตสาหกรรม	80.5	57.7	86.5	25.4	12.6	13.3
4. ก่อสร้าง	9.2	14.8	39.1	2.9	3.2	6.0
5. พาณิชยกรรม	144.3	280.7	365.5	45.5	61.3	56.3
6. อื่น ๆ	27.6	44.7	96.5	8.7	9.8	14.9
รวม	317.1	457.8	649.3	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทยสาขาภาคเหนือ

ตารางที่ 43 แสดงสัดส่วนใหญ่ยืมต่อเงินฝากของระบบธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดลำปาง
และภาคเหนือ พ.ศ.2517 - 2521

ร้อยละ

พ.ศ.	จังหวัดลำปาง	ภาคเหนือ
2517	50.7	45.8
2518	50.0	52.5
2519	47.9	56.6
2520	57.8	71.5
2521	65.8	80.1
เฉลี่ย	54.4	61.3

ที่มา : ธนาคารทหารไทย

ตารางที่ 44 แสดงดัชนีความยืดหยุ่นของเงินใหญ่ยืมต่อเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์
ของจังหวัดลำปาง พ.ศ.2517 - 2521

พ.ศ.	เงินใหญ่ยืม (ลานบาท)	การเปลี่ยนแปลงของเงิน ใหญ่ยืม	เงินฝาก (ลานบาท)	การเปลี่ยนแปลง ของเงินฝาก	ดัชนี ความยืดหยุ่น
2517	223.9	42.3	441.6	90.6	0.92
2518	269.6	45.7	538.9	97.3	0.94
2519	317.1	47.5	662.0	123.1	0.81
2520	457.8	140.7	793.1	131.1	1.86
2521	649.3	191.5	988.3	195.2	1.49

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ

อัตราเพิ่มของเงินโทกูงิมค้ออัตราเพิ่มของเงินฝัก) ระหว่าง พ.ศ.2517 - 2519 มีค่าต่ำกว่า 1 และมีค่าสูงกว่า 1 ใน พ.ศ.2520 และ พ.ศ.2521 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นโยบายการขยายเศรษฐกิจในจังหวัดลำปางมีแนวโน้มเพิ่มสูงกว่าเงินฝักที่สามารถระดมได้ ซึ่งถ้าค่าดัชนีความยืดหยุ่นคงตัวในระบับที่สูงกว่า 1 เช่นนี้ตลอดไป จะส่งผลถึง เศรษฐกิจส่วนรวมของจังหวัดลำปางยิ่งขึ้น เพราะมีการนำเงินฝักมาลงทุนเป็นการกระจายฐานการผลิตพืชผล เสริมสร้างรายได้และเป็นการสร้างแหล่งงานให้เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

ค. ลักษณะการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองลำปาง

1. ประเภทการใช้ที่ดิน ชุมชนเมืองลำปางมีพื้นที่ 9 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,625 ไร่ มีลักษณะการใช้ที่ดินเป็นแบบผสมผสานตามสภาพของชุมชนเมือง โดยทั่วไป กล่าวคือ มีอาคารประเภทห้องแถวตึกแถว ที่ใช้ประกอบธุรกิจการค้าและพักอาศัยรวมเป็นกลุ่มอยู่ในบริเวณศูนย์กลางของชุมชน มีอาคารพักอาศัยกระจายอยู่ทั่วไปปะปนอยู่กับสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา โรงงานอุตสาหกรรม สถาบันราชการ ซึ่งพอที่จะสรุปประเภทการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองลำปางใน พ.ศ.2520 ได้ดังนี้ (ตารางที่ 45 และแผนที่ 14)

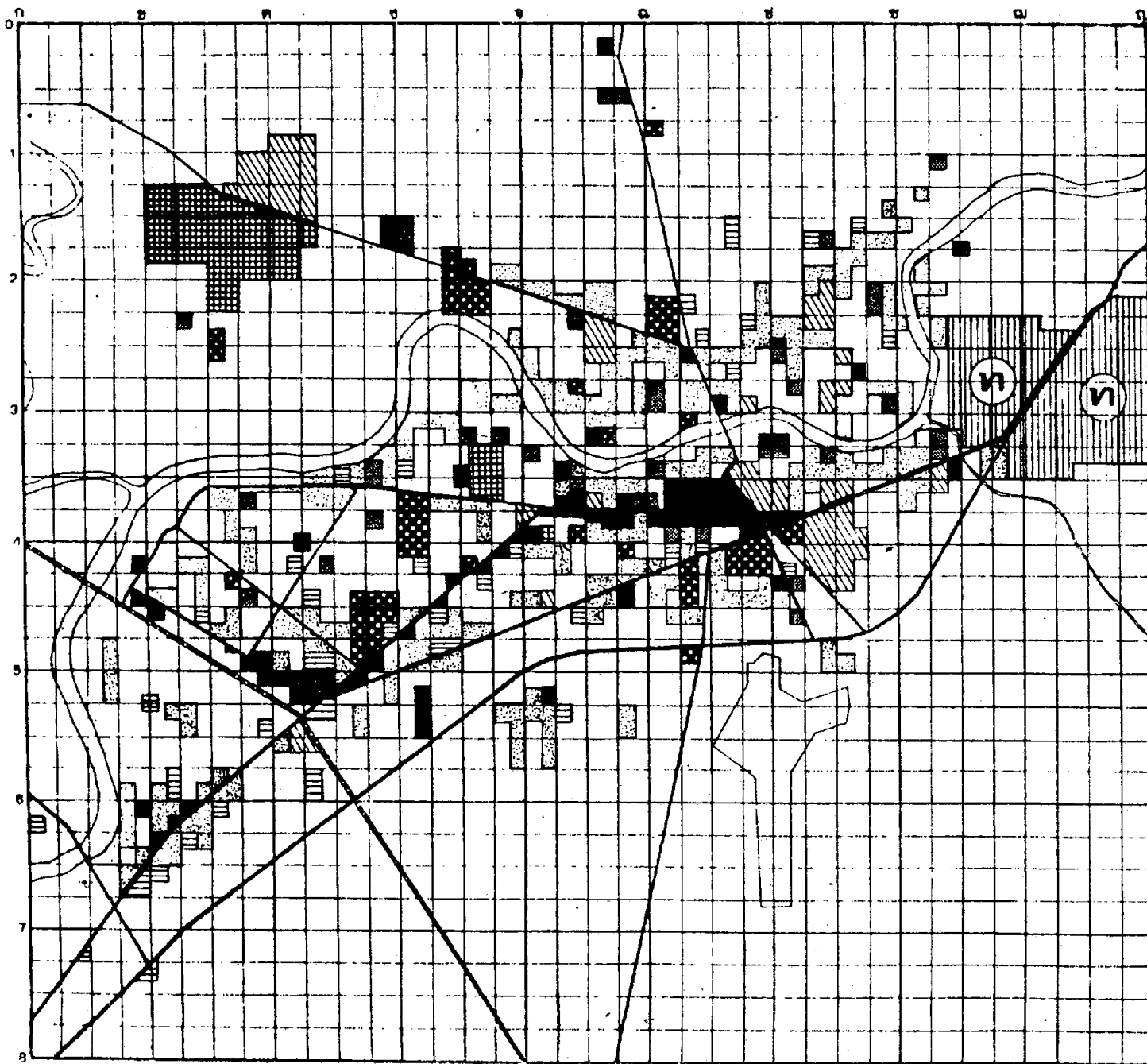
1.1 เขตพาณิชย์กรรม การค้าส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมือง คือ ตลาดบริบูรณ์ ตลาดราชวงศ์ และตลาดเทศบาล ซึ่งอยู่ระหว่างถนนบุญวาทย์และถนนทิพย์ช้าง นอกจากนี้ก็จะมีการกระจายอยู่ตามเส้นทางต่าง ๆ เช่น ถนนจักรไชย และถนนประสานไมตรี โดยเฉพาะถนนประสานไมตรีนี้จะมีอาคารพาณิชย์หนาแน่น เพราะเป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟลำปาง และมีตลาดอยู่ถึง 3 แห่ง คือ ตลาดรัตนเกาจาว ตลาดสถานีรถไฟ และตลาดโชคชัย เขตพาณิชย์กรรมใช้พื้นที่ประมาณร้อยละ 4.99 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งลักษณะการใช้ที่ดินประเภทนี้จะเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของประชากร

1.2 เขตที่พักอาศัย การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่พักอาศัย ใช้พื้นที่มากเป็นอันดับที่สองรองจากพื้นที่ว่างและชุมชนเกษตรกรรม คือ ใช้พื้นที่เป็นที่พักอาศัย

ตารางที่ 45 แสดงการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองลำปาง พ.ศ.2520

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. พักอาศัยหนาแน่นมากและการค้า	280.44	4.99
2. พักอาศัยเบาบาง	1,295.00	22.99
3. สถาบันราชการ	351.56	6.25
4. สถาบันการศึกษา	312.50	5.55
5. ศาสนสถาน	169.08	3.01
6. สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	156.25	2.78
7. อุตสาหกรรม	107.66	1.91
8. คลังสินค้า	166.25	2.96
9. สถานพักผ่อนหย่อนใจและสนามกีฬา	68.36	1.21
10. แม่น้ำ ลำคลอง บ่อ	446.43	7.94
11. ถนน ซอย	360.63	6.41
12. ชุมชนกสิกรรมและพื้นที่ว่าง	1,912.64	34.00
รวมพื้นที่ทั้งหมด	5,625.00	100.00

ที่มา: วิกพื้นที่จากภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ.2520

แผนโครงสร้างเมืองลำปาง

แสดง ^{ผังเมือง} การจัดทำ พ.ศ. 2520

14

เครื่องหมาย

- ย่านพักอาศัย
- ย่านพาณิชยกรรม
- โรงเรียน
- สหกรณ์และสหกรณ์
- ศาลากลาง
- ศาลากลาง ศาลากลาง
- โกดังสินค้าและอุตสาหกรรม
- สำนักงานราชการ
- เขตกอง

ร้อยละ 22.99 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยที่ที่พักอาศัยจะกระจายอยู่ทั่วไป และมีความหนาแน่นในบริเวณย่านพาณิชย์กรรมบริเวณตัวเมือง เกาทางฝั่งขวาของแม่น้ำวังและบริเวณสถานศึกษา

1.3 เขตสถาบันราชการ ไซพื้นที่ร้อยละ 6.25 ของพื้นที่ทั้งหมด มีกระจายอยู่ทั่วไป และจะมีเป็นกลุ่มอยู่บริเวณตะวันออกของตัวเมือง คือบริเวณศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัด สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง โรงพยาบาลเมือง (โรงพยาบาลศูนย์ภาคเหนือ) และเรือนจำ

1.4 เขตสถาบันการศึกษา ไซพื้นที่ร้อยละ 5.55 ของพื้นที่ทั้งหมด กระจายอยู่ตามเส้นทางสำคัญต่าง ๆ เช่น ถนนพหลโยธิน ถนนฉัตรไชย ถนนรอบเวียง ถนนท้าวพานิช และทางฝั่งขวาของแม่น้ำวัง ตามถนนเจริญประเทศ และถนนจามเทวี

1.5 เขตอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ไซพื้นที่ร้อยละ 4.87 ของพื้นที่ทั้งหมดมีกระจายอยู่ทั่วไปตามสองข้างเส้นทางสำคัญ และมีหนาแน่นในพื้นที่ตำบลสบศุก ซึ่งลักษณะของการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอู่อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรกรรม

1.6 เขตสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 1.21 ของพื้นที่ทั้งหมด สถานที่พักผ่อนดังกล่าวได้แก่ สวนสาธารณะเทศบาลบริเวณท่าแยกหอณาพิกา สนามกอล์ฟ ที่สำคัญคือสนามกีฬาจังหวัดและสวนสาธารณะหนองกระทิง แต่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ไปตามเส้นทางลำปาง - ทางฉัตร (จามเทวี) ประมาณ 2 กิโลเมตร

1.7 เขตศาสนสถาน ในบริเวณชุมชนเมืองลำปางมีวัด 37 วัด สหะรา และโบสถ์อย่างละ 1 แห่ง รวมพื้นที่เพื่อการศาสนาร้อยละ 3.01 ของพื้นที่ทั้งหมด

นอกจากนี้ยังมีการใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค - สาธารณูปการ เส้นทางคมนาคม แม่น้ำ ล่วงคลองและพื้นที่ว่างอื่กด้วย ดังแสดงในตารางที่ 45

2. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองลำปาง ในการศึกษากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินสามารถที่จะพิจารณาได้จากการอนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตเทศบาลเมืองลำปาง การใช้ที่ดินของชุมชนเมืองลำปางระหว่าง พ.ศ.2517 - 2521 มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพิ่มมากขึ้นในค่านพาณิชยกรรม ส่วนที่พักอาศัยและอื่น ๆ มีอัตราลดลง (ตารางที่ 46 และ 47)

ตารางที่ 46 แสดง เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงการปลูกสร้างอาคาร

สิ่งปลูกสร้างที่ได้รับอนุญาตก่อสร้าง	พ.ศ.2517		พ.ศ.2519		พ.ศ.2521	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. อาคารพาณิชย์	80	40.61	189	69.23	432	72.96
2. ที่พักอาศัย	95	43.47	64	23.44	133	22.28
3. อื่น ๆ	22	15.92	20	7.33	27	4.76
รวม	197	100.00	273	100.00	592	100.00

ที่มา : จำนวนจากข้อมูลของ เทศบาลเมืองลำปาง

ตารางที่ 47 แสดงจำนวนสิ่งปลูกสร้างที่ไ้รับอนุญาตให้ก่อสร้างในเขต
เทศบาล เมืองลำปาง

	2517 (หน่วย)	2518 (หน่วย)	2519 (หน่วย)	2520 (หน่วย)	2521 (หน่วย)
1. ที่อยู่อาศัย	95	79	64	119	133
1.1 บ้านไม้ชั้นเดียว	51	41	30	43	46
1.2 บ้านไม้ชั้นครึ่ง	4	1	—	—	2
1.3 บ้านไม้สองชั้น	4	3	2	8	8
1.4 ครึ่งตึกครึ่งไม้	9	7	7	23	21
1.5 ครึ่งตึกครึ่งไม้สองชั้น	24	22	19	21	20
1.6 ตึกชั้นเดียว	3	5	6	24	36
2. ตึกแถวสองชั้น	76	29	62	218	117
3. ตึกแถวสองชั้นครึ่ง	2	1	12	6	25
4. ตึกแถวสามชั้น	2	21	98	161	242
5. ตึกแถวสามชั้นครึ่ง	—	—	—	11	21
6. ตึกแถวสี่ชั้น	—	—	17	—	27
7. อื่น ๆ	22	25	20	46	27
รวม	197	155	273	561	592

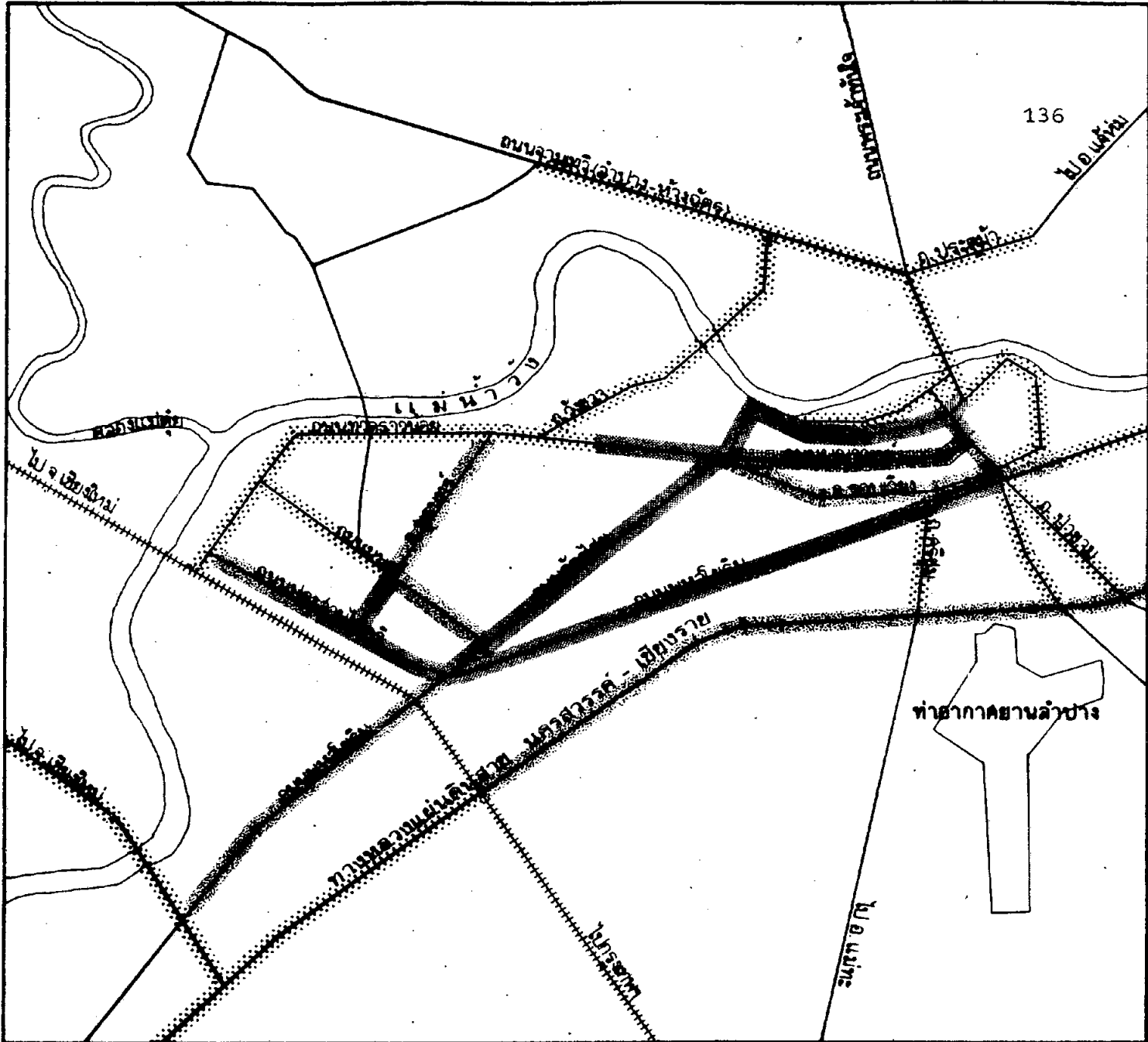
ที่มา : เทศบาล เมืองลำปาง

3. ราคาที่ดินในเขตชุมชนเมืองลำปาง ราคาที่ดินซึ่งประเมินโดยสำนักงานที่ดินจังหวัดลำปาง เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2522 ที่ดินบริเวณศูนย์กลางเมืองซึ่งเป็นย่านพาณิชย์กรรมมีราคาสูงที่สุด คือ บริเวณถนนบุญวาทย์ ลึกจากถนนข้างละ 40 เมตร ตั้งแต่หน้าแยกเชียงใหม่ถึงสี่แยกศาลากลาง ราคาไร่ละ 3,000,000 บาท รองลงมาคือที่ดินบริเวณถนนทิพย์ช้าง ถนนจักรไชย ถนนพหลโยธิน ถนนท่าคราวน้อย และถนนประสานไมตรีบางส่วนจึงลึกจากถนนข้างละ 40 เมตร มีราคาไร่ละ 1,000,000 - 2,000,000 บาท ที่ดินบริเวณถนนรอบเวียง ถนนสุเรนทร์ ถนนมนตรี ถนนนครสวรรค์-เชียงใหม่ และถนนพหลโยธินบางส่วน มีราคาไร่ละ 500,000 - 800,000 บาท นอกจากนี้เป็นที่ดินที่มีราคาไร่ละ 100,000 - 400,000 บาท กระจายอยู่ทั่วไป ที่ดินราคาต่ำที่สุด ไร่ละ 20,000 - 80,000 บาท มีอยู่บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำวัง เป็นส่วนใหญ่ (แผนที่ 15)

ง. การบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

1. การคมนาคม ลักษณะที่ตั้งของจังหวัดลำปาง เป็นศูนย์กลางของจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ทั้ง เส้นทางคมนาคมทางรถยนต์และรถไฟ ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนเมืองลำปาง เป็นแหล่งกลางในการแจกจ่ายสินค้าและบริการ ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งจะส่ง เกิดได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสาขาการคาสง-คาบสัก ซึ่งทำรายได้ให้กับจังหวัดลำปาง เป็นอันดับที่สอง รองจากสาขาการสีกรวม

1.1 ทางรถยนต์ เส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ที่สำคัญได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 พหลโยธิน มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 600 กิโลเมตร ผ่านจังหวัดลำปางไปสิ้นสุดและทางที่จังหวัดเชียงใหม่ และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ทิศตะวันออกอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ผ่านจังหวัดลำปาง ไปยังจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ นอกจากนี้ก็มีเส้นทางสายนครสวรรค์-เชียงใหม่ (ลำปาง By Pass) ซึ่งให้ประโยชน์ในการช่วยลดปริมาณ

โครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมของชุมชนเมืองลำปาง

15

แสดง ราคาที่ดินในเขตชุมชนเมืองลำปาง

สัญลักษณ์

- 3,000,000 บาท / ไร่
- 1,000,000 - 2,000,000 บาท / ไร่
- 500,000 - 800,000 บาท / ไร่
- 200,000 - 400,000 บาท / ไร่
- ต่ำกว่า 88,000 บาท / ไร่

การจราจรในชุมชนเมือง และสะดวกต่อการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบ (ตารางที่ 48 และแผนที่ 16) นอกจากนี้ก็มีทางหลวงจังหวัดที่ใช้ติดต่อระหว่างชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดลำปาง ไคแก เส้นทางหมายเลข 1034 ติดต่อระหว่างอำเภอเกาะคา และอำเภอห้างฉัตร เส้นทางหมายเลข 1035 ติดต่อระหว่างอำเภอเมืองลำปาง ไปยังอำเภอวังเหนือโดยผ่านอำเภอแจ้ห่มควย เส้นทางหมายเลข 1036 ติดต่อระหว่างบ้านพอน อำเภอเมืองลำปาง กับสถานีรถไฟแม่ทะ อำเภอแม่ทะ (ตารางที่ 49 และแผนที่ 17) ความสำคัญของเส้นทางต่าง ๆ จะสังเกตได้จากปริมาณการจราจร เฉลี่ยต่อวัน และประเภทของยานพาหนะที่ผ่านเส้นทางนั้น ๆ

1.2 ทางรถไฟ ระยะทางรถไฟจากกรุงเทพฯถึงจังหวัดลำปาง 642 กิโลเมตร ผ่านจังหวัด ปทุมธานี ออยุธยา ตพบุรี นครสวรรค์ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ แพร่ ลำปาง และไปสุดเส้นทางสายเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ความสำคัญของทางรถไฟในปัจจุบันนี้มีบทบาทต่อการขนส่งสินค้าไม่มากนัก เนื่องจากความไม่สะดวกในการขนส่ง และใช้เวลามากกว่าการขนส่งโดยทางรถยนต์ นอกจากนี้อัตราค่าบริการก็สูง โดยเฉพาะการขนส่งสินค้าสำเร็จรูปจะแพงกว่าการขนส่งวัตถุดิบอีกด้วย

1.3 ทางอากาศ จังหวัดลำปางมีสนามบินพาณิชย์ 1 แห่ง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของชุมชนเมืองลำปาง มีเครื่องบินบินตรงระหว่างลำปาง-กรุงเทพฯ ทุกวันอังคาร พฤหัสบดี ศุกร์ และเสาร์ เวลา 14.25 น. ใช้เวลาประมาณ 1.30 ชั่วโมง และออกจากจังหวัดลำปาง ถึงกรุงเทพฯ โดยแวะที่จังหวัดแพร่และพิษณุโลก ทุกวันจันทร์ พุธ และอาทิตย์

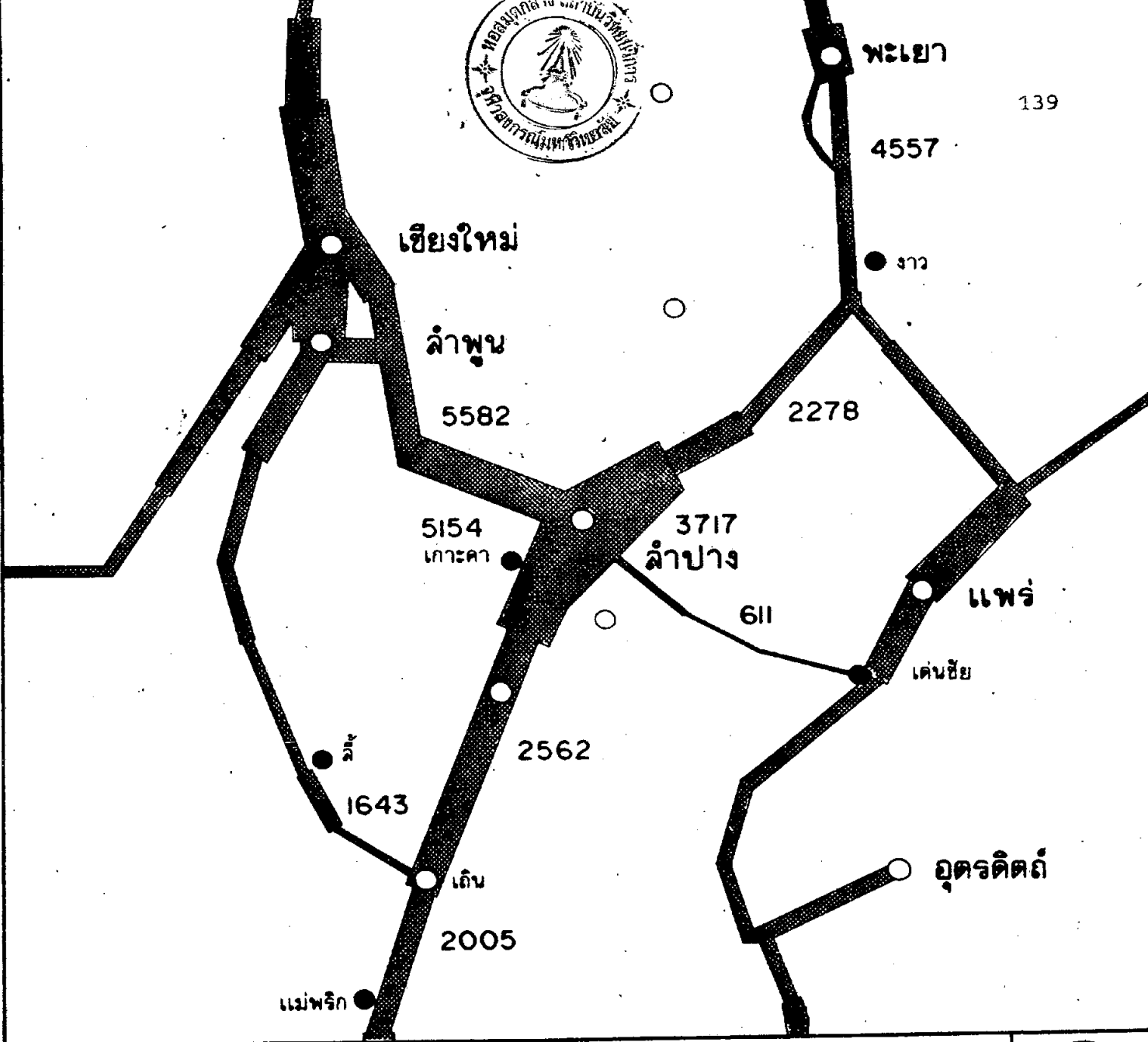
2. ระบบถนนและการจราจรในชุมชนเมืองลำปาง

2.1 ระบบถนน ในเขตชุมชนเมืองลำปาง ถนนส่วนใหญ่เป็นผิวจราจรแอสฟัลท์ มีความกว้างผิวจราจร 6 - 8 เมตร เป็นถนนที่แคบสำหรับชุมชนเมืองและไม่สามารถขยายออกได้อีก เพราะเป็นลักษณะของชุมชนเมืองเก่า

ตารางที่ 48 แสดงปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดินของจังหวัดลำปาง พ.ศ. 2520

เส้นทาง	ต้นทาง - ปลายทาง	ปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวัน			รวม	% ของยานพาหนะ ขนาดหนัก
		รถส่วนตัว และรถรับจ้าง	รถโดยสาร	รถบรรทุก		
1	แม่พริก - เกิน	629	594	782	2,005	29
	เกิน - เกาะคา	647	341	1,574	2,562	31
	เกาะคา- ลำปาง	868	386	3,900	5,154	22
	ลำปาง - By Pass	658	959	2,100	3,717	22
	ลำปาง - งาว	819	846	1,113	2,778	31
	งาว By Pass	275	514	701	1,490	31
	งาว-พะเยา	1,100	1,665	1,792	4,557	30
11	เด่นชัย - ลำปาง	262	102	247	611	18
	ลำปาง - ลำพูน	1,907	1,367	2,308	5,582	21
106	เกิน - ลี้	398	359	886	1,643	41

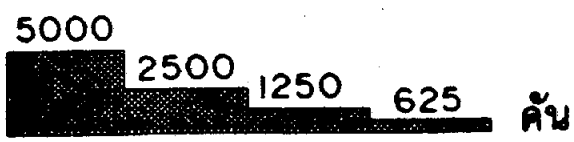
ที่มา : กองวางแผน กรมทางหลวง

โครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมของชุมชนเมืองลำปาง

16

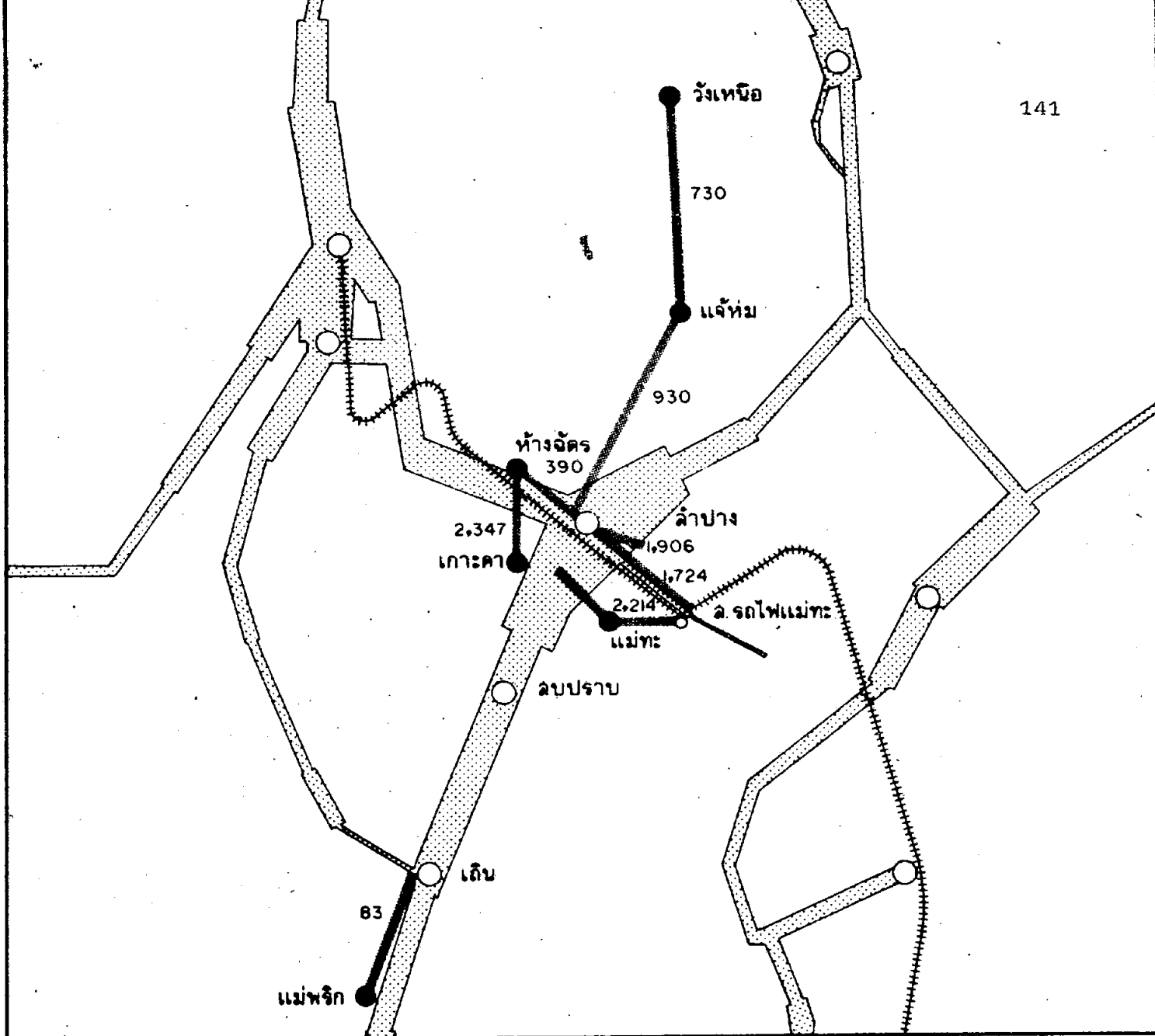
แสดง ปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดินเฉลี่ยต่อวัน (A.D.T.) พ.ศ. 2520
สัญลักษณ์

ตารางที่ 49 แสดงปริมาณการจราจรบนทางหลวงจังหวัด ของจังหวัดลำปาง พ.ศ.2520

เส้นทาง หมายเลข	ต้นทาง-ปลายทาง	ปริมาณจราจรเฉลี่ยต่อวันแยกประเภท			รวม	% ยานพาหนะ
		รถส่วนตัว และรถรับจ้าง	รถโดยสาร	รถบรรทุก		
1034	เกาะคา - ห้างฉัตร	339	1,090	918	2,347	25
1035	ลำปาง - แจ้ห่ม	280	248	402	930	28
1035	แจ้ห่ม - วังเหนือ	111	247	372	730	38
1036	บ้านพ่อน - สถานีแม่ทา	387	736	891	2,214	28
1037	ศรีชุม - สถานีแม่ทา	265	1,101	358	1,724	9
1038	ลำปาง - ท่าอากาศยานฯ	779	568	559	1,906	7
1039	ลำปาง - ห้างฉัตร	77	93	220	390	35
1102	แม่พริก - เกิน	5	63	15	83	23

ที่มา : กองวางแผน กรมทางหลวง

โครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมของชุมชนเมืองลำปาง

แสดง ปริมาณจราจรบนทางหลวงจังหวัดเฉลี่ยต่อวัน พ.ศ. 2520
สัญลักษณ์

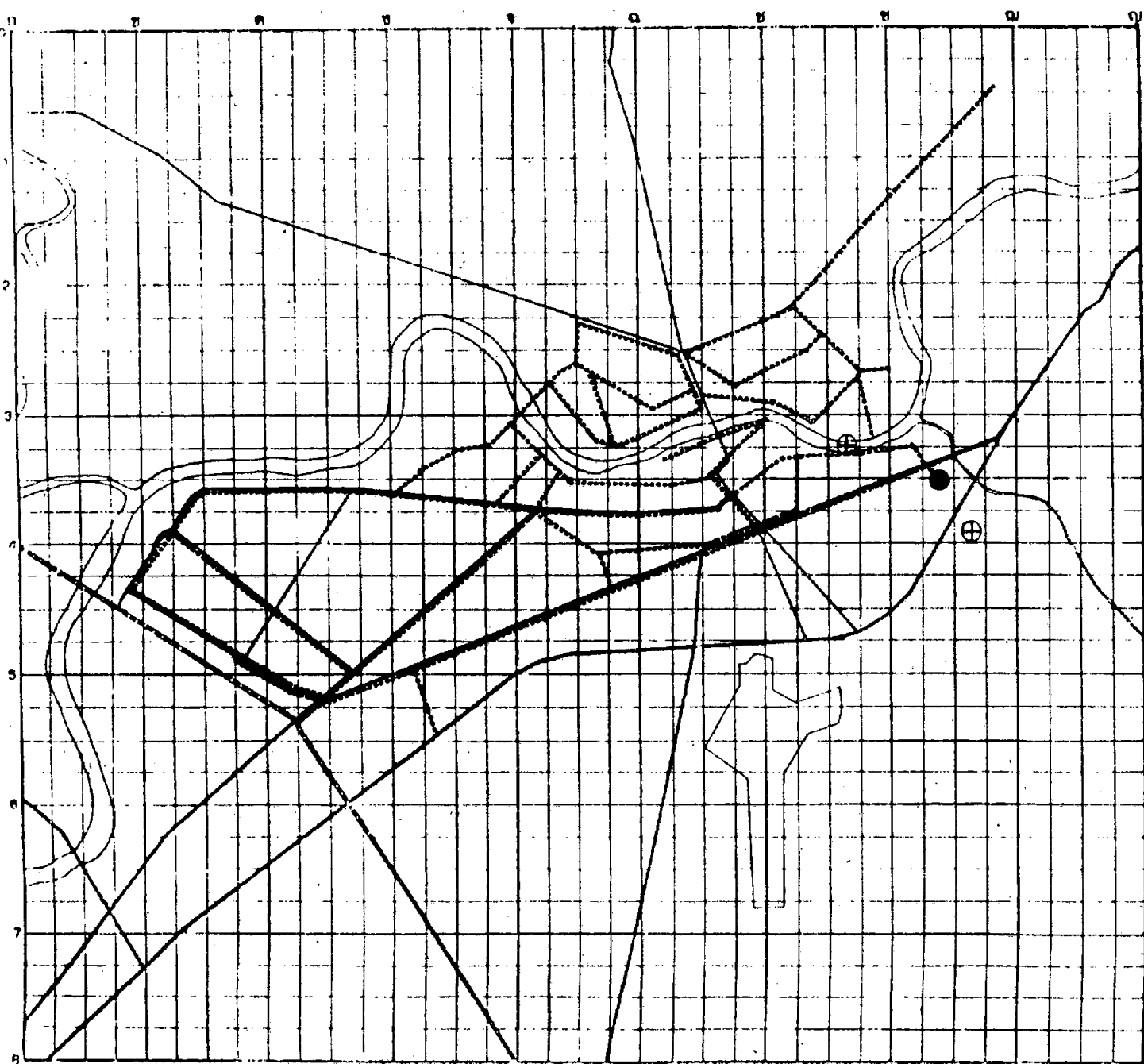
- ทางหลวงแผ่นดิน
- ทางหลวงจังหวัด
- ทางรถไฟสายเหนือ

ถนนสายหลักที่สำคัญ ไคแก ถนนประสานไมครี ถนนฉัตรไชย ถนนรอบเวียง ถนนทิพย์ช้าง และถนนบุญวาทย์

2.2 การจราจร การจราจรในชุมชนเมืองลำปางในปัจจุบันเริ่มมีปัญหาคความคับคั่งของการจราจร เนื่องจากปริมาณของยานพาหนะต่าง ๆ มีมากขึ้น และสภาพถนนที่ไม่สามารถขยายตัวได้อีก ดังนั้นจึงได้มีการจัดระบบเส้นทางให้รถวิ่งทางเดียวในถนนบางสาย เช่น ถนนบุญวาทย์ ถนนทิพย์ช้าง และถนนเจริญประเทศ ซึ่งช่วยลดปัญหาจราจรได้ แต่ในชั่วโมงเร่งด่วนจะมีการติดขัดของยานพาหนะทางแยกใกล้ศูนย์ราชการ สถานศึกษาและตลาด สาเหตุเนื่องจากรถสามล้อและสองแถวชลอความเร็วไว้ส่งผู้โดยสาร และสภาพถนนที่แคบทั้งกลางวัน

3. การประปา แหล่งน้ำของการประปาสำหรับชุมชนเมืองลำปางได้จากแม่น้ำวัง และคลองชลประทานแม่วังฝั่งซ้าย ในบริการแก่ประชาชนในเขตเทศบาลเมือง เป็นส่วนใหญ่ เมื่อปี พ.ศ.2517 สามารถจ่ายน้ำประปาบริการประชาชนเฉลี่ยเดือนละ 143,221.42 ลูกบาศก์เมตร มีผู้ใช้บริการ 3,858 ราย และในปี พ.ศ.2521 การประปาสสามารถผลิตน้ำประปาบริการประชาชนเพิ่มขึ้นอีก โดยผลิตได้เฉลี่ยเดือนละ 240,000 ลูกบาศก์เมตร และมีจำนวนผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นเป็น 5,659 ราย ขณะนี้ทางการประปากำลังขยายการผลิต โดยการเพิ่มสถานีสูบน้ำโรงกรองน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งจะสามารรถให้บริการแก่ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงกับเขตเทศบาลมากยิ่งขึ้น (แผนที่ 18)

4. การไฟฟ้า การไฟฟ้าจังหวัดลำปาง ดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอเมืองลำปางได้รับกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เชื้อเพลิงจังหวัดตาก โดยมีสถานีจ่ายไฟย่อย ตั้งอยู่ที่ถนนบ้านเชียงรายส่งกระแสไฟต่อไปยังอำเภอเกาะคา อำเภอทางฉัตร และอำเภอแม่ทะ ส่วนอำเภออื่น ๆ ผลิตกระแสไฟใช้เอง เมื่อปี พ.ศ.2517 อำเภอเมืองลำปางมีผู้ใช้กระแสไฟฟ้าจำนวน 12,617 ราย คิดเป็นปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ใช้ 18,301,375 กิโลวัตต์/ช.ม.

แผนโครงสร้างเมืองลำปาง

แผนผังระบบบริการน้ำประปา พ.ศ. 2520 (18)

เครื่องหมาย

- ที่ทำการประปาจังหวัดลำปาง
- ⊕ สถานีสูบน้ำจากห้วย
- แนวท่อส่งน้ำประปา

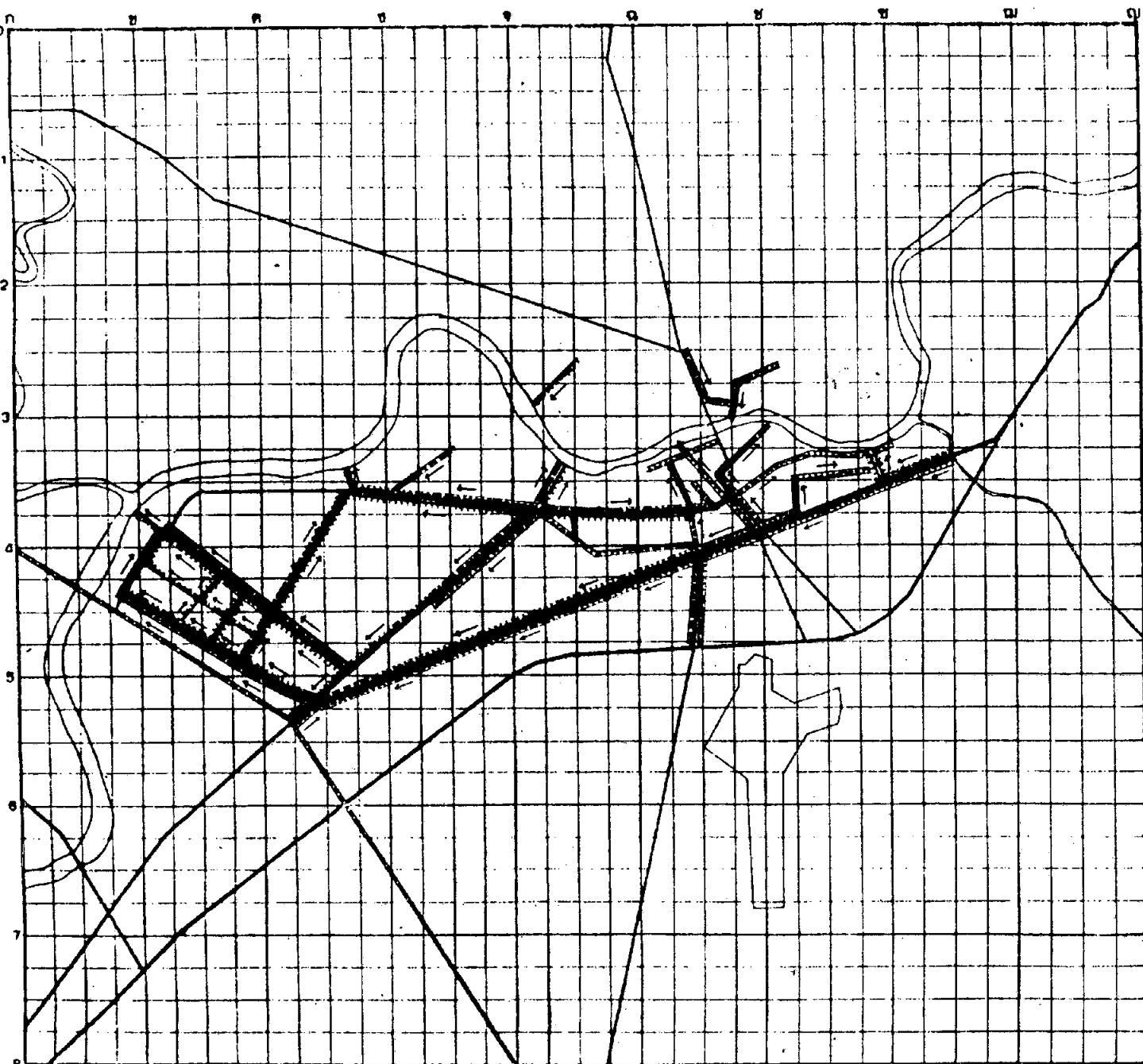
ในจำนวนนี้เป็นการใช้กระแสไฟในที่พักอาศัยร้อยละ 47.9 ธุรกิจอุตสาหกรรม ร้อยละ 45 ส่วนที่เหลือร้อยละ 7.1 ใช้ในกิจการอื่น ๆ ต่อมาปี พ.ศ.2521 อำเภอเมืองลำปางมีผู้ใช้บริการไฟฟ้าถึง 16,000 ราย คิดเป็นกระแสไฟฟ้า 2,500,000 กิโลวัตต์/ชั่วโมง (ยูนิต) และกำลังดำเนินการ เชื่อมโยงกระแสไฟฟ้า กระจายไปยังอำเภอต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับบริการทางค่านี้น่าจะมากยิ่งขึ้น

5. การสาธารณสุข ในชุมชนเมืองลำปางมีสถานี่โทรศัพท์ 1 แห่ง สถานี่วิทยุ 4 แห่ง ชุมสายโทรศัพท์ 1 แห่ง ชุมสายโทรคมนาคม 1 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 2 แห่ง วิทยุสื่อสารทางราชการ 2 แห่ง และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 5 ฉบับ

6. บริการดับเพลิง มีสถานี่ดับเพลิง 1 แห่ง เป็นของเทศบาลเมืองลำปาง ตั้งอยู่ที่ถนนท่าคราวน้อย มีจำนวนรถดับเพลิง 6 คัน น้ำไอคันละ 2 ลูกบาศก์เมตร กำลังส่งน้ำ 1 ลูกบาศก์เมตรต่อนาที มีรถลำเลียงน้ำ 2 คัน จุกไอคันละ 5 และ 13 ลูกบาศก์เมตร และมีสูบลากเข็นอีก 2 คัน

7. การระบายน้ำ ชุมชนเมืองลำปางระบายน้ำลงในท่อน้ำฝนและน้ำโสโครก โดยใช้ท่อระบายขนาดต่าง ๆ และวางชนิดด้วยขนาด 1.50 เมตร และปล่อยน้ำลงสู่แม่น้ำวัง การระบายน้ำทำไ้สะดวกมาก เพราะว่ามีลักษณะภูมิประเทศลาดเอียงลงสู่แม่น้ำวัง แม่น้ำวังไหลตลอดปี และมีพื้นที่เป็นกินปนทรายทำให้มีการซึมของน้ำไ้เร็ว (แผนที่ 19)

8. การเก็บขยะมูลฝอย มีรถบรรทุกขยะมูลฝอย 7 คัน บรรทุกไ้คันละ 4.5 ลูกบาศก์เมตร เก็บขยะคันละ 2 เที่ยวต่อวัน และยังมีบริการเก็บขยะตอนกลางคืนอีก 2 คัน มีพนักงานทั้งหมด 35 คน ขยะนี้นำไปทิ้งทางตอนเหนือห่างจากชุมชนเมืองลำปางประมาณ 20 กิโลเมตร

แผนโครงสร้างเมืองลำปาง

แสดง ระยะเวลาทำ พ.ศ. 2520 (19)

เครื่องหมาย

- แนวกำหนดทำ
- ทิศทางการกำหนดทำ

145

มาตราส่วน 1:40,000